

SANASTO RY, SANASTO RF
Korkeavuorenkatu 30 A, 5. krs
00130 Helsinki
Puh. +358 9 5629 3300
info@sanasto.fi

LAUSUNTO

15.1.2016

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi
copyright@minedu.fi

ASIA: Sanaston lausunto Euroopan komission ehdotuksesta *COM(2015) 627 final* Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi verkkosisältöpalvelujen rajat ylittävän siirrettävyyden varmistamiseksi sisämarkkinoilla

Kirjallisuuden tekijänoikeusjärjestö Sanasto ry, Sanasto rf (jäljempänä Sanasto) kiittää mahdollisuudesta lausua Euroopan komission ehdotuksesta COM(2015) 627 final Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi verkkosisältöpalveluiden rajat ylittävän siirrettävyyden varmistamiseksi sisämarkkinoilla. Sanasto on valtakunnallinen kirjallisuuden tekijänoikeusjärjestö, joka valvoo kirjallisuuden tekijöiden oikeuksia ja etuja. Sanaston jäsenjärjestöjä ovat Finlands svenska författareförening rf, Suomen Kirjailijaliitto ry, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto ry ja Suomen tietokirjailijat ry.

Yleistä

Luovat alat muodostavat tärkeän osan kehittyviä digitaalisia sisämarkkinoita. Tilastojen mukaan tekijänoikeusalat työllistävät 4,3 % Suomen työvoimasta ja luovat 4,8 prosenttia BKT:stämme. Suomi on tekijänoikeuden merkityksen suhteen EU:n kärkimaita. Tekijänoikeustyöpaikkojen osuudessa olemme jaetulla toisella sijalla ja BKT-osuudessa jaetulla kolmannella sijalla.¹ Tekijänoikeudellisten markkinoiden toimivuus on luovan talouden toiminnan edellytys. Ensisijaista on turvata kulttuurin tekemisen mahdollisuudet ja elinvoimaisuus. Lisäämällä luovan työn kannustavuutta yksilötasolla luodaan edellytyksiä luovan alan yrittäjyydelle sekä luovan alan ja talouden kasvulle.

Digitaalisia sisämarkkinoita kehitettäessä on varmistettava sisällön alkulähteen, tekijän, toimintamahdollisuudet. Tekijänoikeus mahdollistaa ammatillisena kirjailijana tai muuna sisällön tekijänä toimimisen. Tekijänoikeutta ja sen luomaa yksinoikeutta määrätä teosten käyttämisestä eri yhteyksissä ei tule heikentää erilaisin rajoituksin ilman erittäin painavia

¹ Industry-Level Analysis Report, September 2013, European Patent Office

syitä. Lähtökohtana teosten käytettävyyden turvaamisessa tulee aina olla osapuolten välinen sopiminen.

Komissio käyttää esityksessään sääntelyn muotona Euroopan parlamentin ja komission asetusta. Asetus on jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa oikeutta ja ensimmäinen laatuun tekijänoikeuden alalla. Aikaisemmin yhteisötasolla tekijänoikeuden alalla sääntely on toteutettu direktiivien avulla, jotka jättivät jäsenvaltioiden tehtäväksi tarkemman valtion sisäisen säädöstyön. Tämä turvaa jäsenvaltioille usein erittäin arvokasta liikkumavaraa niiden implementoimissa yhteisön lainsäädäntöä osaksi omaansa. Voidaan siis todeta, että käsillä olevan komission esityksessä käytettävä lainsäädäntömuoto on poikkeuksellinen tekijänoikeuden alalla. On erikoista, että komissio on valinnut suoraan sovellettavaksi tulevan asetuksen verrattain kapean ja merkitykseltään suhteellisen vähäisen asian ratkaisemiseksi. Jatkossa varsinkin Suomen kaltaisten pieniä kielialueita edustavien jäsenvaltioiden on huolehdittava, että tekijänoikeudesta säädettyä yhteisö antaisi esimerkiksi minimidirektiivien myötä jäsenvaltioille viimekätisen mahdollisuuden ottaa alueelliset ja kielelliset erityispiirteet huomioon direktiivin kotimaisen voimaansaattamisen yhteydessä.

Asetuksen tavoitteet ja markkinoiden toimivuus

Komission esittämän asetuksen tarkoituksena on, että kuluttajan asuinmaastaan hankkima mobiili sisältöpalvelu toimisi myös muissa EU-maissa. Tässä yhteydessä on tärkeää tiedostaa, että esimerkiksi kirjallisuuden ja musiikin aloilla tärkeimmät palvelut toimivat jo tällä tavalla, täysin sopimiseen perustuen. Markkinat ovat ohjanneet ja tulevat ohjaamaan sisältöpalveluja tähän kuluttajaystävälliseen suuntaan ilman nimenomaista sääntelyäkin.

On huolehdittava, että palveluntarjoajiin kohdistuvalla sääntelyllä ei aiheuteta vahinkoa sellaisille hyvin toimiville sisältöpalveluille, joihin kuluttajat ovat jo erittäin tyytyväisiä. Tosiasia usein on, että lisäsääntely aiheuttaa lisäkustannuksia. Tämä ei ole yhdenkään toimijan edun mukaista. Sisältöpalveluille on turvattava toimivat ja reilut kilpailu- ja markkinaolosuhteet, joita ei tarpeettomasti häiritä yhteisötason sääntelyllä.

Sisältöpalveluiden alueellisen lisensoinnin edellytykset turvattava

Teosten laaja saatavuus laillisten palvelujen kautta on kaikkien osapuolten intressi. Komission esityksessä sisällön saatavuutta parannettaisiin takaamalla kuluttajan hankkiman sisällön toimivuus myös esimerkiksi työ- ja lomamatkoilla. Laajemmasta oikeudenhaltijoiden oikeuksiin puuttumisesta tulee kuitenkin pidättäytyä ja on keskityttävä sopimusvapauden säilymisen varmistamiseen.

Suomalaisen kirjallisuuden kansainväliset käyttötilanteet ovat kasvussa. Kansainvälisiä oikeudenluovutuksia liittyy kirjallisuuden alalla teosten julkaisu- ja toiminnan lisäksi muun muassa teosten käyttöön elokuvissa ja musiikissa. Lainsäädännön tasolla ei ole tällä hetkellä esteitä lisensoida sisältötuotteita koko Euroopan tai koko maailman kattavasti. Näin tulee olla jatkossakin.

Joissain tilanteissa on tarkoituksenmukaista rajoittaa teoksen alueellista käyttöä. Esimerkiksi audiovisuaalisten teosten osalta alueellisten yksinoikeuksien myöntäminen on usein välttämätöntä rahoituksen turvaamiseksi. Myytäviä lisenssejä voidaan myös hinnoitella alueittain, esimerkiksi mainontaan liittyvistä syistä: suomalaista mainontaa sisältävään suomenkieliseen sisältöön ei ole kannattavaa hankkia lisenssiä koko Euroopan alueelle.

Teoksen alueellisen käytön laajuudesta päättämien on keskeinen oikeudenhaltijalle sopimusvapauden perusteella kuuluva oikeus, eikä sitä tule häneltä poistaa.

Asetuksen käsite: oleskelun tilapäisyys

Komission esityksen mukaan asetus koskee tilannetta, jossa henkilö oleskelee tilapäisesti toisessa maassa. Tilapäinen oleskelu käsittää asetuksen mukaan kaiken asuinmaan (*country of habitual residence*) ulkopuolisen EU-maissa oleskelun.

Sisältöpalvelun tarjoajan tulee todentaa henkilön asuinmaa ja oleskelu muissa maissa, jotta se pystyisi noudattamaan esitetyn asetuksen säännöksiä. On varmistettava, että palveluntarjoajille ei aiheudu vaikeuksia tulkita kuluttajan tilapäisen oleskelun ja asuinmaan käsitteitä. Määritelmiä tulee tarvittaessa tarkentaa näiltä osin. Voidaan myös harkita, tulisiko tilapäiselle oleskelulle asettaa jokin maksimiaika, jonka puitteissa oleskelun voidaan katsoa olevan tilapäistä.

Siirtymäaika

Komission esityksessä asetuksen voimaantuloajaksi esitetty puoli vuotta on perin lyhyt ottaen huomioon, että sääntelyllä puututaan myös jo olemassa oleviin palveluntarjoajien ja kuluttajien välisiin sopimuksiin. Tästä syystä siirtymäajan tulisi olla vähintään vuoden mittainen.

Helsingissä 15. päivänä tammikuuta 2016

SANASTO RY, SANASTO RF

Virpi Hämeen-Anttila
Puheenjohtaja

Anne Salomaa
Toiminnanjohtaja